

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

10 noiembrie 2022*

„Trimitere preliminară – Mediu – Directiva 92/43/CEE – Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică – Articolul 6 alineatul (3) – Evaluarea unui proiect care ar putea afecta un sit protejat – Obligația de evaluare – Continuarea activității economice a unei exploatații deja autorizate în stadiul de proiect, în condiții neschimbate, în cazul în care autorizația a fost acordată în urma unei evaluări incomplete”

În cauza C-278/21,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca), prin decizia din 8 februarie 2021, primită de Curte la 28 aprilie 2021, în procedura

Dansk Akvakultur, acționând în numele societății AquaPri A/S,

împotriva

Miljø- og Fødevareklagenævnet,

cu participarea:

Landbrug & Fødevarer,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna A. Prechal, președintă de cameră, doamna M. L. Arastey Sahún și domnii F. Biltgen, N. Wahl și J. Passer (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna C. Strömholm, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 martie 2022,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Dansk Akvakultur, acționând în numele societății AquaPri A/S, de K. Trenskow și M. Vindfelt, advokater;

* Limba de procedură: daneza.

– pentru Miljø- og Fødevareklagenævnet, de E. Gabris, R. Holdgaard și B. Moll Bown, advokater;
– pentru Comisia Europeană, de C. Hermes și C. Vang, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 12 mai 2022,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO 1992, L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109, și rectificare în JO 2014, L 95, p. 70).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între asociația Dansk Akvakultur, acționând în numele AquaPri A/S, pe de o parte, și Miljø- og Fødevareklagenævnet (Comisia de Soluționare a Contestațiilor privind Mediul și Alimentele, Danemarca) (denumită în continuare „Comisia de Soluționare a Contestațiilor”), pe de altă parte, în legătură cu o decizie prin care se refuză autorizarea continuării activității unei exploatații piscicole aparținând AquaPri.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Al zecelea considerent al Directivei 92/43 enunță:
„[Î]ntrucât orice plan sau program care ar putea afecta în mod considerabil obiectivele de conservare a unui sit desemnat sau care urmează să fie desemnat trebuie evaluat cu mare atenție”.
- 4 Articolul 6 alineatele (1)-(3) din această directivă prevede:
„(1) Pentru ariile speciale de conservare, statele membre adoptă măsurile de conservare necesare, inclusiv, după caz, planuri de gestionare adecvate, speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare, precum și actele administrative sau clauzele contractuale adecvate în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale [...] sau ale speciilor [...] prezente pe teritoriul respectivelor situri.

(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii, în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor prezentei directive.

(3) Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective [...], autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au

constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.”

Dreptul danez

Legea privind protecția mediului

- 5 Articolul 33 alineatul 1 prima teză din Miljøbeskyttelsesloven (Legea privind protecția mediului) din 22 decembrie 2006, în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, prevede:

„Întreprinderile, fabricile sau instalațiile incluse în lista menționată la articolul 35 (activități supuse autorizării) nu pot nici să se stabilească, nici să înceapă să funcționeze înainte de eliberarea unei autorizații.”

- 6 Articolul 35 din această lege prevede:

„Ministrul mediului întocmește o listă a unităților, fabricilor sau instalațiilor deosebit de poluante care sunt supuse obligației de autorizare prevăzute la articolul 33.”

Decretul privind habitatele

- 7 Habitatbekendtgørelsen (Bekendtgørelse nr. 188 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter) (Decretul nr. 188 privind desemnarea și administrarea ariilor internaționale de conservare a naturii și protejarea anumitor specii) din 26 februarie 2016 prevede la articolul 6 alineatele 1 și 2, care a transpus în ordinea juridică daneză articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43:

„1 Înainte de adoptarea unei decizii în temeiul articolului 7, trebuie să se evalueze dacă proiectul *per se* sau în combinație cu alte planuri și proiecte ar putea avea efecte semnificative asupra unui sit Natura 2000. [...]

2 Atunci când autoritatea consideră că un proiect ar putea afecta în mod semnificativ un sit Natura 2000, se va realiza o evaluare detaliată a efectelor proiectului asupra sitului Natura 2000 în funcție de obiectivul de conservare a sitului vizat. Dacă evaluarea efectelor indică faptul că proiectul ar afecta aria naturală protejată internațională, nu se poate acorda pentru cerere o autorizație, o autorizație excepțională sau o aprobare.”

- 8 Articolul 7 alineatul 7 din decretul menționat prevede:

„Următoarele proceduri reglementate de Legea privind protecția mediului intră sub incidența articolului 6:

[...]

- 6) autorizarea unităților, etc. în temeiul articolului 33 alineatul 1 din Legea privind protecția mediului [...]

[...]”

Decretul privind autorizarea

- 9 Articolul 70 alineatul 2 din Godkendelsesbekendtgørelsen (Bekendtgørelse nr. 1458 om godkendelse af listevirksomhed) (Decretul nr. 1458 privind aprobarea activităților supuse autorizării) din 12 decembrie 2017 (denumit în continuare „Decretul privind autorizarea”) prevede:

„Unitățile existente care intră sub incidența punctelor I 203, I 205 [...] din anexa 2, care nu sunt autorizate în temeiul articolului 33 din Legea privind protecția mediului, prezintă cereri de autorizare în conformitate cu normele stabilite în prezentul decret până la 15 martie 2014.”

- 10 Anexa 2 la acest decret cuprinde printre altele punctele I 203 și I 205, care au următorul cuprins:

„I 203. Exploatațiile piscicole, și anume instalațiile de creștere alcătuite din cuști, cutii cu fir sau similare plasate în apa mării, în care întreaga instalație este situată la mai puțin de o milă marină de coastă și a căror exploatare necesită utilizarea hranei pentru animale.

[...]

I 205. Exploatațiile piscicole, și anume instalațiile de creștere alcătuite din cuști, cutii cu fir sau similare plasate în apa mării și situate în întregime sau parțial la peste o milă marină de coastă și a căror exploatare necesită utilizarea hranei pentru animale.”

Istoricul litigiului și întrebările preliminare

- 11 AquaPri este proprietara unei exploatări piscicole situate în golful Småland, în apropierea unui sit Natura 2000 care adăpostește mai multe tipuri de habitate naturale terestre și acvatice, precum și mai multe specii de păsări sălbatice. Această exploatare are ca obiect de activitate creșterea păstrăvului-curcubeu, care determină emiterea sau evacuarea în mediu de azot, de fosfor, de cupru și de antibiotice.
- 12 Proiectul care consta în instalarea respectivei exploatare pe amplasamentul său actual a făcut obiectul unei autorizații acordate la 15 februarie 1999.
- 13 În cursul anului 2006, AquaPri a solicitat autorizația de creștere a cantității de azot care putea fi emisă de exploatarea sa cu 0,87 tone, majorând-o de la 15,6 tone la 16,47 tone.
- 14 Autoritatea competentă a evaluat problema dacă o astfel de creștere putea afecta în mod semnificativ situl Natura 2000 aflat în apropierea acestei exploatare, în temeiul reglementării daneze privind evaluarea efectelor asupra mediului ale proiectelor publice și private care era în vigoare la acea dată. La finalul evaluării sale, aceasta a apreciat că nu existau, în cadrul sitului în cauză, habitate naturale sau specii de păsări sălbatice sensibile la azot și, prin urmare, susceptibile să fie afectate în mod semnificativ de proiectul AquaPri. Prin urmare, ea a autorizat-o pe aceasta din urmă să pună în aplicare acest proiect printr-o decizie care a fost adoptată la 27 octombrie 2006.

- 15 Decizia respectivă a fost contestată în fața instanței competente să soluționeze căile de atac, care a constatat că aceasta era afectată de un viciu în măsura în care autoritatea competentă nu ținuse seama, în cadrul evaluării proiectului AquaPri, de existența unor proiecte paralele care constau în creșterea cantităților de azot care puteau fi emise de trei exploatații piscicole vecine. Totuși, această instanță a considerat că viciul respectiv nu justifica anularea deciziei menționate.
- 16 Pe de altă parte, întrucât aceeași decizie a impus societății AquaPri să formuleze, cel târziu la 15 martie 2014, o cerere de autorizare în temeiul articolelor 33 și 35 din Legea privind protecția mediului, astfel cum este prevăzută la articolul 70 alineatul 2 din Decretul privind autorizarea, această societate a introdus o cerere în acest sens.
- 17 Printr-o decizie din 16 decembrie 2014, autoritatea competentă a acordat autorizația solicitată de AquaPri după ce a arătat, pe de o parte, că, în raport cu cantitatea care fusese autorizată prin decizia din 27 octombrie 2006, cantitatea de azot emisă de exploatația care aparținea AquaPri rămânea neschimbată și, pe de altă parte, că dintr-o evaluare efectuată ulterior adoptării acestei decizii reieșea că exploatația respectivă și cele trei exploatații vecine, privite împreună, nu erau susceptibile să afecteze în mod semnificativ situl Natura 2000 în vecinătatea căruia se află.
- 18 Contestată în fața Comisiei de Soluționare a Contestațiilor, decizia din 16 decembrie 2014 a fost anulată de aceasta printr-o decizie din 13 martie 2018.
- 19 În această din urmă decizie, comisia de apel a apreciat, mai întâi, că autorizația acordată AquaPri prin decizia din 27 octombrie 2006 nu fusese precedată de o evaluare conformă cu cerințele articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, pentru motivul că această evaluare a privit incidența individuală a proiectului în cauză, iar nu aspectul dacă acest proiect, privit împreună cu cele trei exploatații vecine, putea afecta în mod semnificativ situl Natura 2000 în apropierea căruia se află aceste diferite exploatații.
- 20 În continuare, Comisia de Soluționare a Contestațiilor a constatat că, pentru perioada 2015-2021, fusese adoptat un plan național de gestionare a bazinelor hidrografice aplicabil apelor care se găsesc în zona vizată, în urma unei evaluări efectuate în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, și că din acest plan reieșea în special că fusese autorizată emiterea unei cantități totale de 43 de tone de azot „pentru a garanta că exploatațiile piscicole existente [...] își pot utiliza permisul de emisie actual”. Aceasta a considerat însă în esență că aceste constatări nu aveau efecte asupra obligației care revine autorității competente, în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, de a efectua o evaluare specifică a exploatației care aparține AquaPri, pentru a stabili dacă acest proiect era susceptibil să afecteze în mod semnificativ situl Natura 2000 în vecinătatea căruia se află.
- 21 În sfârșit, potrivit aprecierii Comisiei de Soluționare a Contestațiilor, cantitatea de azot emisă de această exploatație în combinație cu cele emise de cele trei exploatații vecine putea afecta în mod semnificativ situl în discuție.
- 22 AquaPri a formulat o acțiune împotriva deciziei menționate la instanța competentă, care a transmis ea însăși cauza instanței de trimitere, având în vedere problemele pe care le ridică această cauză.
- 23 În decizia sa de trimitere, Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est, Danemarca) enunță în primul rând că decizia în cauză în litigiul principal a fost adoptată în temeiul reglementării care asigură transpunerea în dreptul danez a articolului 6 din Directiva 92/43,

înainte de a arăta că, chiar dacă acest articol nu precizează sensul noțiunii de „proiect” la care se referă, din jurisprudența Curții, în special din Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punctele 24-26), și din Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment și alții (C-293/17 și C-294/17, EU:C:2018:882, punctele 66, 82 și 83), reiese că această noțiune este mai largă decât noțiunea de „proiect” care figurează în Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO 2012, L 26, p. 1), precum și în Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO 1985, L 175, p. 40, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 174), care a precedat-o.

- 24 În al doilea rând, instanța de trimitere arată în esență că jurisprudența Curții referitoare la noțiunea de „proiect”, în sensul articolului 6 din Directiva 92/43, nu îi furnizează elementele de interpretare care sunt necesare pentru a-i permite să stabilească dacă în speță se află în prezența unui astfel de proiect.
- 25 În această privință, ea precizează, în primul rând, că cererea de autorizare aflată la originea litigiului principal nu urmărea decât să permită societății AquaPri să continue activitatea unei exploatații piscicole existente de aproximativ 15 ani, în condiții neschimbate în raport cu cele în temeiul cărora i-a fost acordată o autorizație anterioară. În al doilea rând, această autorizație precedentă a fost acordată în urma unei evaluări care a privit, cu titlu exclusiv, impactul potențial asupra mediului al proiectului care consta în creșterea cantității de azot emise de această exploatație și care, prin urmare, nu a ținut seama, în mod cumulat, de existența unor proiecte paralele și analoge. În al treilea rând, impactul de mediu combinat al acestor diferite exploatații a fost însă luat în considerare în cadrul evaluării efectuate de atunci, în temeiul articolului 6 din Directiva 92/43, în vederea autorizării planului național de gestionare a bazinelor hidrografice menționat la punctul 20 din prezenta hotărâre.
- 26 Ținând seama de toate aceste elemente, instanța de trimitere ridică problema dacă, anterior adoptării unei decizii cu privire la cererea de autorizare aflată la originea litigiului principal, ar fi trebuit efectuată o nouă evaluare în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 și, în cazul unui răspuns afirmativ, potrivit căror modalități.
- 27 În aceste condiții, Østre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Est) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 6 alineatul (3) [prima teză] din Directiva [92/43] trebuie interpretat în sensul că se aplică unei situații precum cea din speță, în care se solicită o autorizație pentru continuarea exploatații unei ferme de acvacultură existente, în situația în care activitatea acestei ferme de acvacultură, precum și deversarea de azot și de alte elemente nutritive rămân neschimbate în raport cu activitatea și cu deversarea autorizate în 2006, cu toate că nu s-a realizat o evaluare a activității în ansamblu și a efectelor cumulative ale tuturor fermelor de acvacultură din zonă prin raportare la autorizația anterioară acordată fermei de acvacultură, în măsura în care autoritățile competente nu au efectuat decât o evaluare a deversării suplimentare totale de azot și alte substanțe provenite de la ferma de acvacultură vizată?

- 2) Pentru a răspunde la prima întrebare, este relevant faptul că Planul național de gestionare a bazinelor hidrografice pentru perioada 2015-2021 ține seama de prezența fermelor de acvacultură din zonă în măsura în care rezervă o cantitate specifică de azot pentru a garanta că fermele de acvacultură existente în zonă își pot utiliza autorizațiile actuale de deversare și că deversarea efectivă provenită din fermele de acvacultură se încadrează în limitele stabilite?
- 3) În cazul în care, într-o situație precum cea din speță, trebuie efectuată o evaluare în temeiul articolului 6 alineatul (3) [prima teză] din Directiva [92/43], autoritatea competentă este obligată, în cadrul acestei evaluări, să țină seama de limitele impuse deversării de azot rezervate în Planul de gestionare a bazinelor hidrografice pentru perioada 2015-2021, precum și de orice alte informații și evaluări relevante care ar putea rezulta din Planul de gestionare a bazinelor hidrografice sau din planul Natura 2000 al zonei?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că continuarea, în condiții neschimbate, a activității unei exploatații care a fost deja autorizată în stadiul de proiect trebuie supusă obligației de evaluare prevăzute de această dispoziție în cazul în care, pe de o parte, evaluarea care a precedat această autorizație a avut ca obiect numai impactul acestui proiect considerat în mod individual, făcând abstracție de combinarea sa cu alte proiecte și, pe de altă parte, respectiva autorizare supune această continuare a activității obținerii unei noi autorizații prevăzute de dreptul intern.
- 29 În această privință, trebuie arătat, în primul rând, că articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 prevede că orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea unui sit Natura 2000, dar care ar putea afecta acest sit în mod semnificativ, *per se* sau în combinație cu alte planuri și proiecte, face obiectul unei evaluări corespunzătoare a efectelor sale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia.
- 30 Astfel cum rezultă chiar din termenii acestei dispoziții, obligația de evaluare pe care o prevede nu se aplică numai în cazul în care un plan sau un proiect, luat în considerare în mod individual, poate afecta în mod semnificativ un sit cu a cărui gestionare nu are o legătură directă sau pentru a cărui gestionare nu este necesar. Astfel, aceasta se aplică și în cazul în care combinarea planului sau a proiectului menționat cu alte planuri sau proiecte este cea susceptibilă să afecteze în mod semnificativ situl în cauză.
- 31 Atât într-un caz, cât și în celălalt, planul sau proiectul în cauză trebuie, așadar, să facă obiectul unei evaluări a efectelor sale asupra sitului în cauză, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia.
- 32 Această evaluare trebuie să fie ea însăși „corespunzătoare”, cerință care presupune ca autoritatea națională competentă să ia în considerare ansamblul efectelor pe care planul sau proiectul în cauză, privit individual sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, le poate avea asupra sitului în cauză și, prin urmare, ca această autoritate să identifice și să aprecieze toate aspectele acestui plan sau ale acestui proiect care pot afecta obiectivele de conservare ale sitului respectiv (a se

vedea în acest sens Hotărârea din 14 ianuarie 2016, Grüne Liga Sachsen și alții, C-399/14, EU:C:2016:10, punctul 49, precum și Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Holohan și alții, C-461/17, EU:C:2018:883, punctele 33, 43 și 45).

- 33 În aceste condiții și astfel cum rezultă și din modul de redactare a articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43, obligația de evaluare pe care o prevede această dispoziție nu se aplică decât în prezența unui plan sau a unui proiect.
- 34 Astfel cum rezultă din jurisprudența Curții referitoare la noțiunea de „proiect” în sensul dispoziției menționate, această noțiune este mai largă decât cea care figurează în Directivele 85/337 și 2011/92, care fac trimitere la existența unor lucrări sau a unor intervenții care modifică realitatea fizică a unui sit. Astfel, noțiunea menționată înglobează și alte activități care, fără a avea legătură cu sau a fi necesare pentru gestionarea unui sit protejat, sunt susceptibile să îl afecteze în mod semnificativ (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment și alții, C-293/17 și C-294/17, EU:C:2018:882, punctele 61-68, precum și jurisprudența citată).
- 35 Cu toate acestea, din moment ce o activitate susceptibilă să afecteze în mod semnificativ un sit protejat a fost deja autorizată, în stadiul de proiect, continuarea acestei activități nu poate fi considerată un proiect nou sau distinct care trebuie supus unei noi evaluări în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 decât în lipsa continuității și a identității între activitatea autorizată și activitatea continuată, având în vedere în special natura acestor activități, precum și locul și condițiile de executare a acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment și alții, C-293/17 și C-294/17, EU:C:2018:882, punctul 83, precum și Hotărârea din 29 iulie 2019, Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punctele 129-131).
- 36 În cazul continuității și identității unei astfel de activități, continuarea acesteia trebuie într-adevăr considerată ca făcând obiectul unui proiect unic care a fost deja autorizat și care nu trebuie supus unei noi evaluări în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment și alții, C-293/17 și C-294/17, EU:C:2018:882, punctele 78 și 79, Hotărârea din 29 iulie 2019, Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punctul 128, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2020, Friends of the Irish Environment, C-254/19, EU:C:2020:680, punctul 35).
- 37 În speță, rezultă din textul clar și precis al prezentei întrebări că instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la aplicabilitatea articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 într-un litigiu privind continuarea activității unei exploatații care a fost deja autorizată în stadiul de proiect, în condiții neschimbate în raport cu cele în temeiul cărora fusese acordată această autorizație. Prin urmare, nu pare să existe, din acest punct de vedere, un proiect nou sau distinct care trebuie supus unei noi evaluări în temeiul acestei dispoziții, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate numai de instanța de trimitere.
- 38 În al doilea rând, trebuie totuși să se observe că, din moment ce statele membre sunt obligate să respecte articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 și, mai precis, obligația de evaluare prevăzută în prima teză a acestei dispoziții, nu se poate admite ca nicio consecință juridică să nu poată fi dedusă din încălcarea acestei obligații în ipoteza în care ar fi constatată o astfel de încălcare, într-o decizie definitivă, de autoritatea sau de instanța națională competentă.

- 39 Dimpotrivă, astfel cum a arătat Curtea în ceea ce privește obligația de evaluare similară instituită de Directiva 85/337, chiar și în cazul în care autorizarea unui proiect care a intervenit cu încălcarea acestei obligații are caracter definitiv, nu se poate considera totuși că acest proiect a fost autorizat în mod legal în raport cu obligația menționată, astfel încât statul membru în cauză este obligat, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, să elimine consecințele ilicite ale încălcării pe care a săvârșit-o, prin adoptarea, în cadrul competențelor sale, a tuturor măsurilor necesare pentru a o remedia [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Comisia/Irlanda (Parcul eolian din Derrybrien) (C-261/18, EU:C:2019:955), punctele 71, 75, 80 și 90 precum și jurisprudența citată].
- 40 În special, astfel cum a arătat doamna avocată generală în esență la punctele 29 și 30 din concluzii, în cazul în care un proiect a fost autorizat în urma unei evaluări neconforme cu cerințele articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43, autoritatea națională competentă trebuie să efectueze o examinare ulterioară a efectelor executării acestui proiect asupra sitului în cauză, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din această directivă, dacă această examinare constituie singura măsură adecvată pentru a evita ca această executare să cauzeze o deteriorare sau perturbări care pot avea un efect semnificativ în raport cu obiectivele acestei directive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 ianuarie 2016, Grüne Liga Sachsen și alții, C-399/14, EU:C:2016:10, punctul 46).
- 41 Cu toate acestea, o asemenea examinare ulterioară, întemeiată pe articolul 6 alineatul (2) din Directiva 92/43, nu constituie singura măsură adecvată pe care autoritatea națională competentă poate, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, să fie chemată să o adopte.
- 42 Astfel, după cum reiese din jurisprudența Curții, dreptul Uniunii nu se opune ca, pentru a efectua o nouă evaluare conformă cu cerințele aplicabile, această autoritate să procedeze la retragerea sau la suspendarea autorizației deja acordate, cu condiția ca aceste măsuri să intervină într-un termen rezonabil și să se țină seama de măsura în care persoana interesată a putut eventual să aibă încredere în legalitatea acestei autorizații, sau ca autoritatea menționată să procedeze, în anumite cazuri excepționale prevăzute de normele de drept intern aplicabile, la o regularizare, care trebuie atunci nu numai să fie conformă acestor cerințe, ci și să intervină în condiții care exclud orice risc de eludare sau de neaplicare a normelor de drept al Uniunii [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Comisia/Irlanda (Parcul eolian din Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, punctele 75-77 și 92 precum și jurisprudența citată].
- 43 În plus, în ipoteza în care un stat membru a prevăzut, fie într-un act cu caracter general, fie într-un act cu caracter individual, că desfășurarea unei activități deja autorizate trebuie să facă obiectul unei noi autorizări, autoritatea națională competentă este obligată să o supună unei noi evaluări conforme cu cerințele articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 atunci când se constată că activitatea menționată nu a făcut încă obiectul unei astfel de evaluări conforme, caz în care această autoritate va trebui să deducă toate consecințele de fapt și de drept pe care această nouă evaluare le impune în cadrul deciziei pe care trebuie să o adopte cu privire la eventuala nouă autorizație care urmează să fie acordată.
- 44 Or, în speță reiese din modul de redactare a prezentei întrebări și din afirmațiile instanței de trimitere rezumate la punctul 16 din prezenta hotărâre că autorizația eliberată la 27 octombrie 2006 prevedea că, cel târziu la 15 martie 2014, continuarea activității exploatației în discuție în litigiul principal trebuia să facă obiectul unei noi cereri de autorizare, astfel cum este prevăzută la articolul 70 alineatul 2 din Decretul privind autorizarea.

- 45 Reiese de asemenea din afirmațiile instanței de trimitere rezumate la punctele 15 și 19 din prezenta hotărâre că evaluarea care a fost efectuată în cursul anului 2006 de autoritatea competentă, anterior autorizăției vizate la punctul anterior, nu era conformă cu cerințele articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43, în măsura în care se referea numai la incidența individuală a proiectului în cauză, iar nu la incidența acestui proiect privit împreună cu alte proiecte.
- 46 Trebuie precizat în această privință că, indiferent de măsura la care se recurge pentru a înlătura consecințele ilicite ale încălcării unei obligații de evaluare precum cea prevăzută la articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43, statul membru responsabil de această încălcare poate fi obligat, în cazul în care o astfel de măsură conduce la repunerea în discuție sau la modificarea autorizăției acordate ca urmare a încălcării menționate, să repare orice prejudiciu pe care comportamentul său l-ar fi cauzat operatorului economic care a beneficiat de această autorizăție, ceea ce susține în speță AquaPri și îi revine instanței naționale să verifice.
- 47 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că continuarea, în condiții neschimbate, a activității unei exploatații care a fost deja autorizată în stadiul de proiect nu trebuie, în principiu, să fie supusă obligației de evaluare prevăzute de această dispoziție. Cu toate acestea, în cazul în care, pe de o parte, evaluarea care a precedat această autorizăție a avut ca obiect numai incidența acestui proiect considerat individual, făcând abstracție de combinarea sa cu alte proiecte, și, pe de altă parte, autorizăția menționată supune continuarea activității condiției obținerii unei noi autorizății prevăzute de dreptul intern, aceasta din urmă trebuie să fie precedată de o nouă evaluare conformă cu cerințele dispoziției menționate.

A doua și a treia întrebare

- 48 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că, pentru a stabili dacă este necesar să se supună continuarea activității unei exploatații, care a fost deja autorizată în stadiul de proiect în urma unei evaluări neconforme cu cerințele acestei dispoziții, unei noi evaluări conforme cu aceste cerințe și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru a efectua această nouă evaluare, este necesar să se țină seama de evaluări realizate între timp, precum cele care au precedat adoptarea unui plan național de gestionare a bazinelor hidrografice și a unui plan Natura 2000 care acoperă printre altele zona în care se află situl susceptibil de fi afectat de această activitate.
- 49 În această privință, trebuie amintit de la bun început că, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 29 și 32 din prezenta hotărâre, orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea unui sit, dar care ar putea afecta în mod semnificativ acest sit trebuie să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare a efectelor sale asupra sitului menționat, cerință care implică identificarea, aprecierea și luarea în considerare a tuturor efectelor acestui plan sau proiect asupra acestuia din urmă.
- 50 Astfel cum rezultă din jurisprudența constantă a Curții, un asemenea plan sau proiect trebuie supus unei astfel de evaluări atunci când există o probabilitate sau un risc ca acesta să afecteze situl în cauză în mod semnificativ, condiție care, ținând seama de principiul precauției, trebuie considerată îndeplinită atunci când existența unei probabilități sau a unui risc de efecte prejudiciabile semnificative asupra acestui sit nu poate fi exclusă pe baza celor mai bune cunoștințe științifice în materie, ținând seama în special de caracteristicile, precum și de

condițiile specifice de mediu ale sitului menționat [a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, punctele 43-45 și 49, Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctele 111-113, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2020, Friends of the Irish Environment, C-254/19, EU:C:2020:680, punctele 50 și 51].

- 51 În plus, în cazul în care planul sau proiectul în cauză trebuie supus unei astfel de evaluări, aceasta nu poate fi considerată adecvată decât dacă constatările, aprecierile și concluziile pe care le conține au un caracter complet, precis și definitiv, pe de o parte, și dacă sunt de natură să înlăture orice îndoială științifică rezonabilă cu privire la efectele acestui plan sau ale acestui proiect asupra sitului vizat, pe de altă parte [a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctul 114, și Hotărârea din 9 septembrie 2020, Friends of the Irish Environment, C-254/19, EU:C:2020:680, punctul 53].
- 52 În sfârșit, pentru a stabili dacă este necesar ca un plan sau un proiect să fie supus unei evaluări în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru efectuarea acesteia, trebuie să se țină seama de evaluările care au putut fi realizate anterior dacă acestea sunt pertinente și dacă constatările, aprecierile și concluziile pe care le conțin prezintă, la rândul lor, un caracter complet, precis și definitiv. Cu toate acestea, luarea în considerare a acestor evaluări anterioare nu permite să se excludă existența unei probabilități sau a unui risc de efecte prejudiciabile semnificative ale planului sau ale proiectului în cauză asupra sitului vizat decât în măsura în care datele științifice și de mediu nu au evoluat de la realizarea lor, pe de o parte, și nu există alte planuri sau proiecte care ar trebui luate în considerare, dar care nu ar fi fost luate în considerare, nu în mod complet sau nu în mod corect, pe de altă parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 septembrie 2020, Friends of the Irish Environment, C-254/19, EU:C:2020:680, punctele 54-56, precum și jurisprudența citată).
- 53 Astfel, data adoptării unei decizii privind eventuala autorizare care urmează să fie acordată planului sau proiectului în cauză, având în vedere evaluarea acestuia, este data la care nu trebuie să existe nicio îndoială științifică rezonabilă cu privire la lipsa probabilității sau a riscului unor efecte prejudiciabile semnificative ale acestui plan sau ale acestui proiect asupra sitului în cauză [a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctul 120].
- 54 Aceste principii pot fi transpuse ipotezei, menționată la punctul 43 din prezenta hotărâre, în care un stat membru a prevăzut, fie într-un act cu aplicabilitate generală, fie într-un act cu caracter individual, că continuarea unei activități deja autorizate în stadiul de proiect trebuie să facă obiectul unei noi autorizări.
- 55 În consecință, revine autorității naționale competente sarcina de a ține seama, atât pentru a stabili dacă această nouă autorizație trebuie să fie precedată de o nouă evaluare în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43, cât și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru a efectua această nouă evaluare, de evaluările realizate anterior, dacă acestea din urmă sunt pertinente și dacă constatările, aprecierile și concluziile pe care le conțin prezintă un caracter complet, precis și definitiv.
- 56 Cu toate acestea, existența unor astfel de evaluări anterioare nu scutește în niciun caz autoritatea națională competentă de a lua în considerare, atât în scopul deciziei sale privind eventuala autorizație care urmează să fie acordată, cât și în cadrul evaluării care o precedă, ansamblul

elementelor existente la data la care această decizie și această evaluare intervin și, mai precis, toate efectele pe care punerea în aplicare a proiectului la care se referă și a activității care decurge din acesta le-au putut avea asupra sitului vizat de la autorizarea inițială a acestui proiect, în același mod ca și cum această autoritate efectua o examinare ulterioară a respectivului proiect în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Directiva 92/43 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 ianuarie 2016, Grüne Liga Sachsen și alții, C-399/14, EU:C:2016:10, punctele 61 și 62).

- 57 În speță, numai instanța de trimitere este cea căreia îi revine sarcina de a stabili dacă evaluările anterioare la care se referă în prezentele întrebări răspund cerințelor prevăzute la punctul 55 din prezenta hotărâre și, în cazul unui răspuns afirmativ, ce consecințe de fapt și de drept trebuiau sau ar fi trebuit să fie deduse de autoritatea națională competentă în vederea autorizării continuării activității în discuție în litigiul principal și, în caz de nevoie, din evaluarea prealabilă a acesteia.
- 58 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că, pentru a stabili dacă este necesar să se supună continuarea activității unei exploatații, care a fost deja autorizată în stadiul de proiect în urma unei evaluări neconforme cu cerințele acestei dispoziții, unei noi evaluări conforme cu aceste cerințe și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru efectuarea acestei noi evaluări, este necesar să se țină seama de evaluările realizate între timp, precum cele care au precedat adoptarea unui plan național de gestionare a bazinelor hidrografice și a unui plan Natura 2000 care acoperă printre altele zona în care se află situl susceptibil de a fi afectat de această activitate, dacă aceste evaluări anterioare sunt pertinente și dacă constatările, aprecierile și concluziile pe care le conțin au un caracter complet, precis și definitiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 59 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) Articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică**

trebuie interpretat în sensul că

continuarea, în condiții neschimbate, a activității unei exploatații care a fost deja autorizată în stadiul de proiect nu trebuie, în principiu, să fie supusă obligației de evaluare prevăzute de această dispoziție. Cu toate acestea, în cazul în care, pe de o parte, evaluarea care a precedat această autorizație a avut ca obiect numai incidența acestui proiect considerat individual, făcând abstracție de combinarea sa cu alte proiecte, și, pe de altă parte, autorizația menționată presupune continuarea activității obținerii unei noi autorizații prevăzute de dreptul intern, aceasta din urmă trebuie să fie precedată de o nouă evaluare conformă cu cerințele dispoziției menționate.

- 2) Articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva 92/43**

trebuie interpretat în sensul că

pentru a stabili dacă este necesar să se supună continuarea activității unei exploatații, care a fost deja autorizată în stadiul de proiect în urma unei evaluări neconforme cu cerințele acestei dispoziții, unei noi evaluări conforme cu aceste cerințe și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru efectuarea acestei noi evaluări, este necesar să se țină seama de evaluările realizate între timp, precum cele care au precedat adoptarea unui plan național de gestionare a bazinelor hidrografice și a unui plan Natura 2000 care acoperă printre altele zona în care se află situl susceptibil de a fi afectat de această activitate, dacă aceste evaluări anterioare sunt pertinente și dacă constatările, aprecierile și concluziile pe care le conțin au un caracter complet, precis și definitiv.

Semnături